

BACHELOROPPGAVE

Jenter som utøvere av vold; som om det var
menn?

-uttrykk for maskulinitet, eller iscenesettelse av feminitet?

Av

Silje Bru Hauge

Sosialt arbeid
SO530
April 2008

Boks 133, 6851 SOGNDAL, 57 67 60 00, fax: 57 67 61 00

Bacheloroppgave i:

Tittel og sammendrag:

English Title and Abstract:

Kandidat:

Emnekode og emnenavn:

Kandidatnummer:

Dato for innlevering:

Jenter som utøvere av vold; som om det var menn?

-uttrykk for maskulinitet, eller en iscenesettelse av femininet?

Av

Silje Bru Hauge

Sosialt arbeid

2008

1.0 Innledning	3
2.0 Metode	5
2.1 Inspirerende kilder.....	5
3.0 Hva er vold?	5
4.0 Hva er gjenger?	8
4.1 Gruppedannelser.....	9
4.2 Gjengdannelser.....	10
4.3 Kriminalitet og rekruttering i gjenger.....	11
4.4 Prosesser som fører ungdom inn mot gjengmiljøene..	11
4.5 Brudd med gjengen.....	13
5.0 Gjengvold	14
6.0 Presentasjon av problematikken jenter og vold	15
7.0 Jenter som utøvere av vold; som om det var menn? ...17	
7.1 Fellestrekk hos jentene.....	18
7.2 Jenters motiv for voldsbruk.....	22
8.0 Skolen som arena for forebygging?	23
9.0 Avslutning	26
Kildehenvisning	27

1.0 Innledning

Det er gjort mye forskning på ungdom og gjengkriminalitet. Noen av de første undersøkelsene vi kjenner til som ble gjort av ungdomsgjenger og deres kriminalitet, kom tidlig på 1900-tallet. Det var Chicago-skolen med Shaw og McKay i spissen, og senere andre tilknyttet Universitetet i Chicago, som ledet an på forskningen på feltet. De fleste var enige om at gjenger var et ungdomsfenomen, og forsket på ungdommene som tilhørte gjenger i Chicagos bykjerne og områdene rundt (Hauge, 1988). Selv om det i størst grad var gutter som stod sentralt i forskningen, vil jeg holde fokus på jenter som voldsutøvere, og vil se nærmere på dette under problemstillingen

Jenter som utøvere av vold; som om det var menn?

-uttrykk for maskulinitet, eller en iscenesettelse av femininet?

Mer fokus i media de siste årene har gjort meg mer oppmerksom på fenomenet, og fanget min oppmerksomhet. For å besvare problemstillingen best mulig starter jeg med å belyse begrepet *vold*, hvor det brukes flere definisjoner. Ved hjelp av disse vil jeg få frem faktorer som effekt og intensjoner med vold, og om volden har et formål, eller er gjenstand for ytring.

I videre kapittel vil jeg presentere begrepet *gjenger*. For å gjøre det mest mulig klart vil jeg også utdype begrepet grupper, som jeg i denne oppgaven ser på som et ungdomsfenomen som er en naturlig del av livet. Vi er alle medlemmer av grupper, men vi bryter med disse og finner nye etter hvert som vi modnes. Jeg vil fokusere på hva som skiller en gruppe fra en gjeng. En gjeng er ofte aldersavgrenset og holder sammen en viss tid, gjengen driver med kriminelle aktiviteter og har ett eller annet symbolsk uttrykk for gruppetilhørighet som navn, symboler, klesstil etc. (Bjørge m.fl., 2001). Jeg vil også utdype nærmere hvordan en gjeng fungerer i praksis ved å se på *prosesser som fører ungdom inn mot gjengmiljøene*, hvordan den dannes og hvordan den rekrutterer nye medlemmer. Haaland (2000) nevner faktorer som livsstil med rus, sosial status og lignende i denne sammenhengen. Læringsprosesser innad i gjengen er sentralt. Yngre ser opp til eldre, og er dermed lettere å rekruttere til kriminelle gjenger, og dermed har man kanskje en forklaring på at yngre søsken til eldre gjengmedlemmer ofte også blir kriminelle. Avsluttende på dette kapittelet nevner jeg også kort *brudd med gjenger*, da jeg mener dette er med på å skille grupper fra gjenger, og ikke minst kan være til nytte for meg som fremtidig sosialarbeider å ha kunnskap om. Det å bryte

med gjengen kan bli sett på som et svik, og ungdommene kan oppleve negative sanksjoner i forhold til det (Bjørgero m.fl., 2001).

Oppgaven min er avgrenset til temaet jentegjenger, og deres voldsbruk. Jeg ser det som hensiktsmessig og derfor også ha med et kapittel om *gjengvold*. Her vil jeg kort komme inn på forskjellige typer for gjengvold, for å skape en breiere forståelse av også dette fenomenet. Status og makt er nøkkelord i dette kapittelet, og det er i mange tilfeller nettopp for å opprette eller opprettholde sin status at gjenger handler som de gjør. De vil ivareta interessene for enkelt medlemmer, og ikke minst gjengens særegne kultur. En stor del av gjengvolden som forekommer, er mellom mennesker som kjenner hverandre av utseende og navn (Bjørgero m.fl., 2001).

Før jeg kommer inn på en drøfting av selve problemstillingen vil jeg presentere *problematikken rundt jenter som utøvere av vold* i et kort kapittel, dette for å føre leseren inn på problemet. Forskning på gjenger har pågått i USA siden 60-tallet, noe senere i Norden. Det som er felles er at forskningen i hovedsak var rettet mot gutter. Nå er fokuset snudd litt, og jenter er mer i fokus. Det kommer frem at volden jenter utfører er mer utspekulert, mens gutter i større grad bruker våpen som midler i vold. Under drøftingen *Jenter som utøvere av vold; som om det var menn?* vil jeg presentere hvor viktige relasjoner er for jenter, at jenter handler ut fra en rasjonalitet basert på hensyn til relasjonene de har til vennene, gjengen eller gruppen (Flekkøy, 2000). Jeg vil videre drøfte hvordan jenter legitimerer kriminelle handlinger, men at konflikter også kan ha sitt opphav i gjensidig frykt og behov for beskyttelse (Bjørgero m.fl., 2001). Jeg vil videre diskutere *fellestrekk hos jentene*. Nesheim (1999) beskriver jentene som unge, og de fleste fra lav sosial klasse, men at det i senere tid også er rapportert om rikmannsdøtre i disse jentegjengene. En annen sentral faktor vil være problemer de selv ikke har bearbeidet, og i høyere grad har begynt å vende utover, som regel mot jevnaldrene jenter. Med Natland (2006) som inspirasjon vil jeg også belyse om det er mulig å studere vold som iscenesettelse av femininet, annet en som iscenesettelse av maskulinitet. Jeg diskuterer videre begrepet Girl Power, som har fått en ny betydning innen selvstendighet. Dagens jenter er mer selvbevisste, og kjønn er ikke lengre en begrensning (Søndergaard, 2003). Jeg vil videre analysere forskjeller i jenters og gutters vold gjennom begrepene instrumentell og kommunikativ vold. Videre i drøftingen vil jeg kaste lys over *jenters motiv for voldsbruk*, hvor hevner er typisk. Jenter vektlegger status, og ryktet deres må

derfor ikke svertes (Natland, 2006). Kampen om respekt kan for mange være selve stridens kjerne, og dette fremsettes som det sentrale motiv bak voldshandlinger (Bjørge m. fl, 2001).

Jeg avslutter oppgaven min med en liten diskusjon om *skolen som arena for forebygging*. Her vil jeg i hovedsak diskutere positive og negative konsekvenser av at skolen representerer alle barn og unge med forskjellig utgangspunkt, og muligheter skolen kan ha som arena for motvirkning av negative gjengannelser.

2.0 Metode

Metoden angir de fremgangsmåtene vi benytter for å få bekreftet våre antagelser om virkeligheten. Med andre ord er metoden et middel vi bruker for å få en mest mulig "sann" beskrivelse av virkeligheten. Hvis jeg ønsker å vite om jenter med lav sosial status lettere trekkes inn mot gjengmiljøer enn andre jenter kan jeg benytte meg av intervjuet eller observasjon som hjelpemiddel. På den måten utfordrer jeg gyldigheten i mine spekulasjoner. Dette vil være et empirisk studium fordi man gjør en selvstendig innsamling av data (Jacobsen 2002). Denne oppgaven er imidlertid et litteraturstudium som søker etter årsaker på et sosiologisk fenomen. For å svare på problemstillingen har jeg i hovedsak forholdt meg til faglitteratur. Jeg har benyttet meg av både primær- og sekundærkilder. Primærkilder vil si kunnskap som forskeren selv har produsert. Ved å anvende primærlitteratur må en imidlertid være oppmerksom på at empirien kan være personlig farget. I litteratur hvor kunnskapen presenteres i en forenklet form av andre enn forskeren, har vi å gjøre med det som i metoden kalles for sekundærlitteratur. Bruk av slike kilder tilser altså at informasjonen har gått gjennom flere ledd. Dette øker sannsynligheten for at innholdet kan være mindre pålitelig (Jacobsen 2002).

2.1 Inspirerende kilder

Jeg har i denne oppgaven brukt flere kilder, men vil her redegjøre for de mest sentrale i min oppgave. Psykolog Per Isdal har 12 års erfaring som terapeut for menn med volds- og aggresjonsproblemer. Han har på grunnlag fra egen praksis og erfaring skrevet boken *Meningen med volden* (2000). Boken synes å gi en god forståelse av voldens natur.

Psykologene Mette Bengtson, Per Øystein Steinsvåg og Hans Terland har arbeidet/arbeider klinisk med barn og ungdom med voldsproblemer. De har skrevet boken- *Ungdom bak volden* (2004), som gir oss en forståelse av volden sett fra ungdommenes synsvinkel. Boken har et eget kapittel om jenter og vold, og vi får dermed en forestilling om at det er forskjell på jenter

og gutter som utøver vold, og at jenters vold har en annen karakter. Tore Bjørge, Yngve Carlsson og Thomas Haaland er alle tre forskere innen temaet ungdomsgjenger og vold. De har sammen skrevet boken *Generalisert hat – Polarisert fellesskap. Om konflikter mellom ungdomsmiljøer i en norsk by* (2001). Boken er ledd i en studie av ungdomsvold og ungdomsgjenger i fire norske byer. Den omhandler mest konflikter mellom høyreekstreme og rasistisk orienterte ungdommer og ulike grupperinger av motstandere, men har også et anvendt siktemål. Det drøftes også ulike implikasjoner for forebygging og intervensjon. Per S. Søndergaard er forfatteren av boken *Seje tøser- stakkels piger. Om piger, pigebander, vold og tyveri* (2003). Dette er en intervjubok mer enn en forskningsbasert kilde. Både politi, pedagoger, forskere, gatemedarbeidere og sist men ikke minst jenter som har utøvet vold, og jenter som har vært ofre for vold. Dette gir et variert innblikk i jenters utøvelse av vold. *Unge jenter, sosial tilhørighet og konfliktløsning* heter kriminologen Ingunn M.G. Flekkøys hovedoppgave. Hun viser hvordan jentene kategoriserer venner, og hvem de kan forvente støtte fra i en konflikt. Tilslutt vil jeg selvfølgelig nevne Sidsel Natland som inspirerende kilde. Enn så lenge er Natland den eneste i Norden som har doktorgrad på jenter og vold, med doktoravhandlingen *Volden, horen og vennskapet. En kulturanalytisk studie av unge jenter som utøvere av vold* (2006).

3.0 Hva er vold?

Empirisk vil ”ungdom med atferdsvansker” være ”ungdom som er involvert i problematferd”. Men mens den første betegnelsen inviterer til å rette fokus mot egenskaper ved den enkelte aktør, inviterer den andre til å rette fokus mot det sosiale nettverk, og den sosiale kontekst aktørene inngår i. Fokus flyttes fra det individuelle og over i det kollektive (Haaland, 2000). Jeg vil i denne oppgaven gjøre nettopp dette ved å rette fokus mot gjenger og vold. For å kunne gjøre dette best mulig, vil jeg derfor først avklare begrepet vold og i neste kapittel gjenger.

Per Isdal (2000) definerer vold slik: ”Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil (Isdal, 2000:36). Definisjonen til Isdal inkluderer alle former for vold som; seksuell vold, materiell vold (eks.: hærverk), psykisk vold (eks.: trusler), latent vold (virker i kraft av sin mulighet) og fysisk vold (Isdal, 2000). Jeg velger å også bruke denne definisjonen da gjenger har vært observert i å drive med hver av disse typer for vold. Kriminelle gjenger er stadig ett problem for orden i samfunnet, og jeg

utdyper senere begrepet gjengvold i håp om å skape en mer omfangsrik forståelse rundt dette fenomenet. Per Isdal er mest kjent for sine studier av vold og misbruk innen familien, men i boken hans *Meningen med volden*, fant jeg likevel noe jeg mener sier noe om vold generelt. Han søker her å finne en generell mening og en spesifikk mening i en enkelt handling eller i et handlingsmønster. Et av spørsmålene som blir stilt er *hva som blir oppnådd gjennom volden som er viktig for den som gjennomfører den, og hvorfor aktøren trengte dette?* For noen er det å bli en verdig person viktig som en del av meningen med volden, enten det er for sin egen del, eller slik jeg ser det i sammenheng med denne oppgaven; for å bevise at en er verdig som en del av gjengen som her er i fokus.

Det finnes mange definisjoner på hva vold er, og volden kan oppleves svært forskjellig for utøveren, den utsatte og eventuelle vitner til volden. En måte å definere hva som er vold er å snakke om ulike former for vold: fysisk vold, enhver form for fysisk handling som skader eller kontrollerer et annet menneske. Psykisk vold, all bruk av ord, stemme, handling eller mangel på handling som kontrollerer, skader eller krenker dine nærmeste. Seksuell vold, uønsket berøring, påtvunget seksuell aktivitet, smertefull seksuell aktivitet, voldtekt. Materiell vold, vold som går ut over døde gjenstander. Dette inkluderer for eksempel å knuse eller ødelegge vinduer og dører, kaste gjenstander og lignende (<http://www.atv-stiftelsen.no>). Man kan her spørre seg om noen må komme til skade for at vi skal kunne kalle det vold. Psykisk vold er et eksempel på at handlinger går under vold selv om ingen fysisk kommer til skade, men psyken hos et menneske skal heller ikke skades. All fysisk mishandling inneholder psykisk mishandling. Ofte utvikles mishandlingsforhold fra psykisk til fysisk mishandling. Opplever man fysisk mishandling vil dette etter hvert gå utover psyken til et menneske.

Fysisk maktbruk, vold og slagsmål er eksempler på omstridt konfliktatferd (Haaland, 2000). Men hva er forskjellen på vold, som går under forbrytelse, og et slagsmål som kun går inn under ordensforstyrrelse? Dette er det i bunn og grunn samfunnet, altså vi, som tilskuere og observatører som har definisjonsmakt over. Vurderingen vi gjør dette etter vil jeg påstå avhenger av spørsmålet som går på det å skille mellom utøver og et offer. Utøver har ideelt sett ansvar for skyld for de skader han måtte påføre et, her, skyldfritt og ikke minst ufrivillig offer. Skyldfordelingen er med andre ord relevant når vi her skal skille mellom vold og slagsmål. Selv om man i et slagsmål også kan bli alvorlig skadet, er man flere parter som er med på leken og må tåle steken. Ideelt sett stiller også partene i et slagsmål likt når det kommer til styrke, ellers vil den sterkeste parten bli sett på som feig (Haaland, 2000). Er

partene urettferdig stilt når det kommer til styrke har man et offer og handlingen blir mer voldelig. Denne handlingen kan dermed komme under betegnelsen vold.

Offer for vold vil logisk nok beskytte seg på best mulig måte, og på denne måten vil kanskje enkelte voldelige handlinger utebli fra hukommelsen på grunn av konsentrasjonen rundt det å ta minst mulig skade. Utøveren av vold har en intensjon om å skade den andre, som vi ser av definisjonen av vold tidligere brukt i oppgaven. Jeg vil derfor si at intensjonen utøveren har er et viktig kriterium for å si om en handling er vold eller ikke. Uten denne tanken om intensjoner ville vi kunnet si at det er mange som utfører vold mot oss. Psykisk vold ville, uten dette intensjonsaspektet, være en psykolog som åpner gamle sår i ens minne for å gagne smerte i ens sinn. Dette oppleves vondt, men intensjonen er god med tanke på bearbeidelse av opplevelse. Dette sier da også litt om konteksten en handling inngår i. Et spark i hode, som en uheldig handling på en fotballbane, blir ikke sett på som en voldelig handling, som det samme sparke ville gjort på gata. Konteksten gir atferden mening, og bidrar til vår forståelse av den. Det er derfor viktig når vi skal forstå fenomener som vold og aggresjon hos ungdom, at vi er klar over konteksten disse handlingene inngår i. Selve hendelsen er altså ikke selvforklarende (Hårtveit og Jensen, 2004). Det fysiske uttrykket må ha en kontekst for å gi mening, skjer dette på fotballbanen er begge partene med i spillet og må tåle de konsekvenser dette da kan medføre. Vi kan si at et fenomen blir uforklarlig så lenge vi ikke har en observasjonsramme som er vid nok til å omfatte den sammenhengende fenomenet inntreffer i (Hårtveit og Jensen, 2004:83).

Generelt er vold å ha en intensjon om å skade andre, fysisk eller psykisk gjennom styrke og makt, hvor intensjonen er en sentral faktor. Jeg vil videre belyse begrepet gjenger for lettere å svare på problemstillingen for denne oppgaven som dreier seg mer om disse to begrepene slått sammen, nemlig gjengvold. Er det en spesiell form for vold?

4.0 Hva er gjenger?

Jeg starter dette kapittelet med og prøve å skille mellom grupper og gjenger, da jeg mener dette er to forskjellige fenomener. En gjeng har en egen form for fellesskap og trygghet, og egne normer og regler (Haaland, 2000). Grupper er noe vi alle tilbringer store deler av livet i. Disse medlemskapene skaper også trygghet, og de forandrer og skaper oss (Heap, 2005). Jeg vil sette et skille mellom gjenger og grupper i blant annet avslutningsfasen. Gjenger kan være

vanskelige å bryte ut av, det kan oppfattes som et svik, eller at man er mot det gjengen står for. Mens man i grupper har en naturlig nedbrytningsfase, hvor man modnes og automatisk kommer over i nye grupper. Dette er noe jeg kommer mer inn på i underkapitlene til denne delen av oppgaven.

4.1 Gruppedannelser

Schiefloe (2004) har satt opp tre relasjonsfaser som jeg vil bruke her først for å si noe om gruppedannelser og om hvordan gruppedeltakere skaper sine relasjoner. Når jeg her skriver om gruppedannelser sikter jeg til grupper som et ungdomsfenomen, da det er ungdom som er av interesse i denne oppgaven. Av den grunn vil jeg bruke følgende definisjon på en gruppe; *en gruppe er et fenomen som skapes når et bestemt antall ungdommer møtes jevnlig over tid* (Bjørgero og Carlsson, 1999).

1. Innledningsfasen: gruppedeltakerne møtes. Fasen preges av mye prøving, feiling og vurderinger før man finnes de rette kontaktene. Deltakerne er først ukjente, og møtes på en felles arena. Denne arenaen kan være skole, fritidsklubb, skatehall osv.
2. Interaksjons og vedlikeholdsfasen; man etablerer en sosial relasjon til hverandre og finner måter å forholde seg til hverandre på. Normer og verdier blir satt opp etter hva som innad i gruppen blir sett på som viktige verdier å opprettholde.
3. Nedbyggingsfasen; i denne fasen ser man at man ikke har tid eller ressurser til å dele relasjonene med de andre lengre. Kanskje vokser man videre, fra atferden, og finner andre aktiviteter som er viktigere å prioritere. (Dyrøy, 2001)

Som mennesker trenger vi felleskap og involvering med andre individer for å fungere i samfunnet vi har rundt oss, vi er alle medlemmer av et samfunn og forskjellige grupper i dagliglivet. Med det kan vi si at mennesker er sosiale vesener. Atferd og preferanser vi har, blir til en grad styrt av hvilke grupper vi tilhører (Schiefloe, 2004). Typisk for en sosial relasjon er at partene utøver enn eller annen innflytelse på hverandre, hvor de for eksempel deler erfaringer og kunnskap. Vi mennesker blir styrt etter søken etter felleskap og tilhørighet. At vi, med det i underbevisstheten, lettere knytter relasjoner til mennesker vi har noe til felles med, er ingen hemmelighet for de fleste av oss. Det er disse relasjonene vi har best utbytte av. Det dannes varige og stabile bindinger mellom individene, og dette på ett mer eller mindre frivillig grunnlag. I bunn å grunn er disse dannelsene av grupper en del av en

sosialiseringsprosess. Man tillegger seg språk, atferd, kunnskaper og holdninger som gruppen står for. En del av menneskers positive måte å opptre på er å trakte etter samhold og gruppedannelse, vi er sosiale vesener, så vell på skolen eller i andre sammenhenger. Det viser seg dessverre gang på gang at gruppedannelser også kan være negativt; det fører til asosial atferd i enkelte tilfeller, som konflikt mellom grupper og/eller nedvurdering av mennesker utenfor gruppen. Motiver for slik oppførsel vil bli nevnt senere i oppgaven. Jeg bruker nå begrepet grupper og vil peke på Schiefloe's (2004) siste fase som er beskrevet over. I en gruppe kommer man til en naturlig slutt, nemlig nedbrytingsfasen. Man modnes og kommer seg videre til nye grupper hvor man går gjennom de samme fasene. Dette er noe av det som skiller en gruppe fra en gjeng.

4.2 Gjengdannelser

Jeg vil nå gjøre klarere hva som legges i betegnelsen gjeng, i og med at dette begrepet brukes gjennomgående i oppgaven min. Det finnes ingen gjengdefinisjon som alle forskere samler seg om. De fleste er enige om at en gjeng vanligvis vil bestå av en indre kjerne av de mest aktive, som er omgitt av en sirkel av faste medlemmer eller deltakere, og en ytre sirkel av sympatisører og tilhengere som kan mobiliseres som støtte. Mange forskere vil hevde at en gruppe må oppfylle i det minste tre kriterier for å være en gjeng i egentlig forstand; en gjeng er en aldersavgrenset vennegruppe som holder sammen en viss tid, gruppen driver med kriminelle aktiviteter, og den har et eller annet symbolsk uttrykk for gruppetilhørighet som navn, symboler, klesstil etc. (Bjørge m.fl., 2001).

For videre forståelse av begrepet vil jeg nå komme nærmere inn på hvordan en gjeng dannes, og hvordan den fungerer i praksis. Når en skal beskrive en gjeng, kan man på mange måter definere det som en kultur. Vi kan snakke om "et samfunns" kultur, som omhandler gruppens eller gjengens væremåte, språk og tradisjoner (Schiefloe, 2004). Jeg bruker denne definisjonen da denne sier noe om det særegne med gjengen som er viktig for forståelsen av begrepet. De har en egen form for fellesskap og trygghet. En gjeng er spesielt organisert slik at den virker sterkere utad enn det et hvert medlem kan stå inne for. De har også en klarere struktur enn en tilfeldig kameratgruppe, de fungerer mer som i et "brorskap" med sterkt samhold. Jeg vil her poengtere et sentralt skille mellom en gruppe og en gjeng. Grupper har positive innvirkninger på medlemmene, og dette er naturlige prosesser gjennom hele oppveksten og ungdomsårene. Gjenger er derimot mer lukkede og har ofte et eget språk, noe

som skiller dem fra resten av samfunnet. De har andre retningslinjer og forholde seg til. De lærer hverandre, og finner ting de trenger å kunne for at gjengen skal fungere til det medlemmene ønsker å bruke dem til, ofte kriminalitet og hvor rusmisbruk er utbredt.

4.3 Kriminalitet og rekruttering i gjenger

Jeg vil videre belyse kriminalitet innen gjenger. Noen forskere ser det enkelte gjengmedlems kriminalitet som et resultat av de påvirkningene han er utsatt for i egenskap av medlem. De ser tilknytningen til en ungdomsgjeng som noe som er av primær betydning for det enkelte medlems kriminalitet. Det er den prosess som finner sted i gjengen – enten man kaller det imitasjon, læring eller kulturell overføring – som resulterer i lovovertrедelser (Hauge, 1988). Det avhenger med andre ord på hvilke type gjeng eller gruppe man er medlem av, disse som lærer og imiterer kriminell oppførsel, eller andre grupper som imiterer mer positiv oppførsel, som eksempelvis musikk eller sport. Gabriel Tarde så kriminaliteten som et sosialt fenomen – som et produkt av de påvirkninger et individ var utsatt for fra sine omgivelser. Og særlig gjaldt dette påvirkningene fra de personer en stod i kontakt med – familie og venner. For de unge er imidlertid den læringsprosess som skjer i kontakten med kamerater av sentral betydning (Hauge, 1988).

4.4 Prosesser som fører ungdom inn mot gjengmiljøene

Haaland (2000) viser til en tydelig opphoping av vold på en bestemt gruppe unge, kjennetegnet ved en bestemt form for livsstil. Han peker på sammenhengen mellom vold og bruk av rusmidler, som igjen henger sammen med fritid som ungdom selv styrer (Haaland, 2000). Jeg vil konstatere at det finnes mange arenaer der ungdom treffes og knytter relasjoner. Noen av aktivitetene ungdom driver med vil jeg betegne som ”sunne”, mens andre mer ”usunne”, og som dermed kan føre til mer gjengdannelser i negativ betydning. Dette ser jeg som viktig å påpeke, da jeg mener det finnes mange typer positive grupper og gjenger som vi ikke må la gå i glemmeboken i alt dette snakket om negativ utvikling og gjengdannelse

For å forstå hvordan en gjeng fungerer i praksis har jeg valgt å se nærmere på hvordan rekruttering av nye medlemmer foregår. Som kommende sosialarbeider mener jeg dette er relevant å kunne noe om, om man skal redusere utviklingen av disse negative gjengdannelsene. Til slutt i oppgaven kommer et eget kapittel om forebygging av akkurat dette jeg mener er viktig. Unge og ungdom har flere arenaer de til daglig vanker på. Dette er

som regel ikke steder hvor det er rene aldersgrupper. De møtes på skolen, fritidsklubber, shoppingsentre, diskotek og lignende. Altså skapes det relasjoner på tvers av aldersgrupper og interesser som dermed skaper kameratgjenger og ungdomsmiljø. Mange har som hensyn ikke å drive med verken vold, narkotika eller annen kriminalitet, men heller sosialisere seg med kjente, høre musikk og annet ungdom liker å bruke tiden til. Jeg nevner aldersforskjellene her for jeg mener dette kan ha med rekruttering å gjøre. Yngre ser ofte opp til de eldre, og statusen i gjenger er av betydning for medlemmene i gjengen. Til bedre status de har, til lettere er det å rekruttere medlemmer. Identitet er noe vi alle har behov for. Mange har problemer med å finne sin identitet, og dette er kanskje særlig utbredt i ungdomstiden. Dette kan være en risikofaktor med tanke på gjenger, da usikre unge i sin søken etter identitet lettere kan inntre i kriminelle gjenger som fra utsiden virker attraktive. Yngre ser opp til eldre, dermed begynner ofte rekrutteringen på yngre mennesker, som lett kan bite på kroken. Dette vil jeg igjen binde opp til en rapport i Dagens Næringsliv ("Vil knuse gjengene", 12.05.2006, av Jahn Bøhler) hvor det kom frem at gjenger som utmerker seg særlig innen gjengkriminalitet i store byer, har eiendomskomplekser i eksempelvis Brasil hvor de tar med seg ungdom. Her får et opplegg som gjør at de i neste omgang skylder noe og må stille opp. De som trekkes inn i dette, får etter hvert et liv mange vil kunne forbinde med luksus.

"Gjengene er ute og gjør seg attraktive. Ved å vise fram fine biler og mye penger fremstår de som vellykkede. Det brukes som statussymbol!"

Dette er det fare for at ungdom fra andre ungdomsmiljøer vil beundre, og det er dermed fare for en bred rekruttering ut fra at den slags falske idealer skapes i noen miljøer.

Ungdomsgjenger på lokale diskoteker og lignende har nok også denne funksjonen, om i mildere former. Politiet i en av våre storbyer, mener at det på grunn av idealer, er lettere for småsøsken til medlemmer i kriminelle gjenger å bli en del av problematikken, og at alderen på de minste medlemmene som brukes til "løpegutter" blir yngre og yngre. Det er observert helt ned til 5.klassen, hvor de minste blir lokket i gjengenes flotte biler med godsaker og penger (<http://www.groruddalen.no>). Innenfor gjengene lærer de yngre av de eldre, og selv om medlemskapet skifter og nye gjenger avløser de gamle, blir innholdet av gjengkulturen stående nærmest uforandret (Hauge,1988).

Som nevnt tidligere i kapittelet er søken etter felleskap noe vi som sosiale mennesker alltid driver med. For barn og unge, som Isdal (2000) sier, som har kommet litt skeivt ut, er denne

søken mer avgjørende enn for andre. Jeg vil tørre påstå at de er mindre selektive, og har lett for å ta det første som byr seg, eller det eneste de kjenner til. Dette har lett for å være kriminelle miljøer. Kriminelle søsken er som angitt også en avgjørende faktor. Isdal (2000) nevner omsorgssvikt og oppvekstvilkår. Undersøkelser viser at barn og unge under slike vilkår, lever under større risiko når det gjelder å komme skeivt ut, både når det gjelder rusproblematikk og annen kriminalitet, noe som også gjerne henger sammen (Falck og Havik, 2000). Sosiologisk orienterte kriminologer har akseptert at tilknytningen til en kriminell gjeng og den læringsprosess som finner sted innenfor denne blir sett på som en av de vesentlige forutsetninger for ungdomskriminaliteten. Et utvalg av psykologer og psykiatere ser gjengene som mer et resultat av det generelle prinsipp at individer med felles innstillinger og interesser føler seg tiltrukket av hverandre, og unge lovovertredere danner ikke noe unntak fra denne regelen (Hauge, 1988). En av grunnene til at de slår seg sammen i grupper kan da være nettopp at de på forhånd er kriminelle eller i hvert fall disponert for kriminalitet. Kriminalitet er dermed ikke et produkt av gjengtilknytningen, men gjengtilknytningen er tvert om et resultat av kriminaliteten. Vi har alle hørt uttrykket ”like barn leker best”. Dette kan vi ifølge Hauge (1988) si er et meget mer fundamentalt faktum i analyser av årsakene til kriminalitet enn teorien om at omgang med kriminelle er hovedårsaken til kriminalitet (Hauge, 1988).

4.5 Brudd med gjengen

Teori tidligere i oppgaven belyser forskjeller på gjeng og gruppe, hvor et av skillene var nettopp dette med å bryte. I grupper kommer man til en naturlig nedbrytingsfase, mens man i gjengen selv må bryte ut. I enkelte gjenger kan dette derimot bli sett på som et svik, og man kan oppleve negative sanksjoner i forhold til dette. De fleste ungdommer opplever å ville trekke seg ut før eller siden, bare et mindretall står for gjengens verdier i voksen alder, selv om noen holdninger kan være integrert for å bli (Bjørge m.fl., 2001). Jeg vil se på et ytterpunkt for å poengtere dette, nemlig nazistiske gjenger. Disse miljøene kan være usedvanlig hardhendte i å straffe og true de som betraktes som svikere. Flere avhoppere til disse miljøene kan bli oppsøkt og angrepet. Dette kan også forekomme i ungdomsgjenger av mildere form. Eks gjengmedlemmer kan motta negative sanksjoner på skolen, fritidsklubber eller hjemme (Søndergaard, 2003). Et annet problem som kan forekomme blant avhoppere at ”gjelden” de har opparbeidet seg som gjengmedlem ikke er slettet for deres fiender som fortsatt har ting å hevne mot dem personlig. Hat og fiendskapet trenger ikke bare være knyttet

til kategori, men også til konkrete personer. For noen kan frykten for dette gjøre at beskyttelsen gjengen kan tilby er mer verdifull enn det å forlate gjengen. Arbeider man innen denne problematikken som sosialarbeider kan dette være viktig kunnskap, da man bør tenke på hvilke beskyttelse disse gjengmedlemmene faktisk vil kunne trenge, og hva vi eventuelt har å tilby.

5.0 Gjengvold

Hovedsakelig dreier oppgaven min seg om jentegjenger og deres utøvelse av vold. Jeg vil her kaste lys over forskjellige typer gjengvold for å gi en breiere forståelse av begrepet, før jeg vil nærme meg problemstillingen med jenter og vold. Vi har territoriekamper og kamper mellom rivaliserende gjenger. Vi har planlagt hevn, ofte i sammenheng med etnisk basert opprettholdelse av ære (Norge, Tyskland og Italia). Instrumentell vold blir brukt for å opprettholde rykte og respekt. Med instrumentell vold menes vold som direkte nyttes for å oppnå et formål, f.eks. en vinningsforbrytelse, og er en type vold som jeg tar med videre i oppgaven. Vold som brukes som kontroll- /sanksjonsmekanisme innad i gjengen f. eks. ved brudd på gjengnormer (f. eks. tysting) er også en type vold gjenger i høy grad bruker i forskjellig alvorlighetsgrad etter hvilken type gjeng det er snakk om. Impulsiv vold er heller ingen hemmelighet at er utbredt blant gjenger. Det er her snakk om ”der og da” vold, hvor det skal lite til å trigge hendelsen, det skjer uanmeldt. Vold brukes for å støtte eller som et nødvendig virkemiddel for å gjennomføre kriminelle handlinger. Selvbilde, i mangel på et bedre ord, er en viktig komponent i gateorienterte gjenger. Gjengmedlemmers selvbilde er ofte opprettholdt gjennom voldelige handlinger, språk og hvordan de blir betraktet av andre (Bjørge & Haaland, 2001). Etablering av makt og status er sentralt her. Med dette tenker jeg ikke bare på utad, hvor det er viktig å etablere en status andre gjenger ikke har lyst å true, eller som sier noe om hva selve gjengen står for. Jeg tenker også på innad i gjengen, og vil med dette nevne disiplinering av medlemmer. Jeg vil peke tilbake på tidligere teori i oppgaven hvor det kommer frem at eldre har påvirkningskraft på yngre, og slik rekrutterer nye medlemmer. Disse nye medlemmene blir ubevisst og bevisst påvirket av normene og reglene i gjengen, og disiplineres dermed deretter (Hauge, 1988). Eksempler viser at personer som gjerne har kommet litt skeivt ut, spesielt har behov for å vise seg verdige, enten for seg selv eller gjengen. Med dette vil jeg vise personer som har lidd under omsorgsvikt, og ikke har de oppvekstbetingelser som kunne gitt ett spekter av valgmuligheter til å realisere seg selv, bli til noe (Isdal, 2000). Disse kan, som antydnet over, ha innvirkning på hvem som blir

gjengmedlemmer. Det er viktig å opprettholde den fasaden man vil at ”publikum”, altså miljøet rundt hendelsene, skal ha til gjengen (Goffman, 2000). Fasaden trenger ikke nødvendigvis være det som er tilfelle innad i gjengen, men for andres åsyn skal denne holdes. Innad i gjengen gjelder det samme. Medlemmene vil automatisk bli disiplinert til å stå for de normene og reglene som gjengen har opparbeidet seg. Er man medlem av en gjeng, skal man ikke gå imot de handlinger som blir utført, det så være kriminelle handlinger. Handlinger som strider mot normene til en gruppe blir sett på som svik og kan få konsekvenser for ”avvikers” status i gjengen (Flekkøy, 2000). Samtidig som ungdommer i den polariserte konflikten forholder seg til ”de andre” som kategorier av fiender, finnes det også en personlig dimensjon i dette konfliktbildet. Det meste av volden som forekommer under betegnelsen gjengvold foregår mellom personer som for en stor del kjenner hverandre av utseende og navn. I gutters tilfeller var voldsutøverne på den andre siden i nesten to tredjedeler av hendelsene personer de kjente mer eller mindre godt, mens jentene hadde mer eller mindre kjennskap til voldsutøverne i 80 prosent av hendelsene. Dette kommer frem i en undersøkelse gjort i 1999 (Bjørge m.fl.,2001). Altså var voldsutøverne ukjente i 37 prosent av hendelsene for gutter, og i bare 20 prosent av hendelsene for jentene.

Altså involverer gjengvold forskjellige typer vold, hvor man søker å oppnå noe. Vinningskriminalitet er nevnt som et eksempel på dette, innen instrumentell vold. Videre er dette med å ivareta status og makt sentralt, noe som sier oss noe om gjengens bestemte kultur, og hvordan den vil bli oppfattet av mennesker på utsiden, eller eventuelt rivaliserende gjenger. Interessene til enkelt medlemmer blir også ivaretatt, og det er kanskje av den grunn man ikke skal gå imot gjengen som helhet, og dens handlinger, for da å bli sett på som sviker, å måtte ta konsekvensene av dette.

6.0 Presentasjon av problematikken jenter og vold

Jenter og vold fanger min oppmerksomhet i media om dagen, og jeg vil her gjøre kort rede for omfang da jeg anser dette som relevant for mine refleksjoner videre i oppgaven, og for å gjøre leser kjent med temaet. Jenter og vold er mer i fokus nå enn bare for ti år tilbake i tid i Norden, men historisk sett er ikke jenters vold ett nytt fenomen (Natland, 2006). I boken *The Gang* fra 1927 lokaliserte Frederick Trasher omkring 5-6 rene jentegjenger i New York og Chicago (Hauge,1988). Forskningsmessig er det derfor interessant at kriminologisk forskning

med jevne mellomrom har kommet med innspill som alle behandler fenomenet som et nytt eller oversett fenomen, både på 1900-, 1920-, 1950- og 1970- tallet (Natland, 2006).

Jentegjenger i Oslo utøver vold med slagvåpen og driver psykisk trakassering. Det siste halvannet året har en spesiell gjeng med jenter i alderen 14-18 år vært i hjelpeapparatets og politiets søkelys, kunne Aftenposten fortelle i artikkelen *Ungdomsvold er uakseptabelt*.

”Jeg reagerer på at ungdom utøver vold og grov vold med våpen, sier justisminister Odd Einar Dørum (v). - Vi har vært vant til at vold er knyttet til guttegjenger. At også jenter står bak dette, gjør ikke volden annerledes. Ungdomsvold er uakseptabelt, og vi må både forebygge og reagere uansett.” Dørum mener forebygging blir desto viktigere når volden også sprer seg til utsatte jentemiljøer. - Skolen har et spesielt ansvar, ettersom det er der man kan oppdage problemet tidlig. Jeg legger til grunn at politiet reagerer kraftig og videreutvikler samarbeidet med barnevernet og hjelpeapparatet.....

Dette er et utsagn jeg ser på som interessant. Mine år på studiet sosialt arbeid har farget mitt syn i forhold til sosiale problemer, og ikke minst fanget min oppmerksomhet når det gjelder forebygging hvor barn og unge spesielt er i fokus. Dette vil jeg utdype i siste kapittel.

I USA har ungdom i gjeng vært i søkelyset allerede fra 60-tallet av, mens det nå også i Norge og Norden har blitt rettet mer søkelys på. Felles for denne forskningen er at det har gått mest på guttegjenger. Dette gjelder også massemedia, som i hovedsak er rettet mot gutter. Nå i senere tid er jenter kommet mer å mer i fokus. Vi vet at jenter/kvinner har vært delaktig i gjenger helt fra 1900-tallets NewYork til i dag. Frognergjengen på 1950-tallet ble ledet av en jente. Det er antagelig mye mørketall her ikke minst pga av våre kulturelle forestillinger om sammenhengen mellom kjønn og vold (Natland, 2006). Noe jeg beskriver kort i kapittelet om fellestrekk hos jentene. Det kommer frem i artikler om jentevold at volden de utøver er mer utpekulert, mens gutter i større grad bruker våpen som midler i vold.

”- Forskning viser at flere jenter utøver vold, og volden de utøver er grovere enn tidligere. Før så vi at sårbare jenter ble selvdestruktive gjennom selvskading, rusmiddelmisbruk eller i enkelte tilfeller prostitusjon. Nå ser vi at en gruppe jenter er blitt

utagerende og tar overgriperens rolle” sier voldsforsker Ragnhild Bjørnebekk ved universitetet i Oslo, som ikke er sjokkert over dette.

7.0 Jenter som utøvere av vold; som om det var menn?

Problemstillingen min former seg rundt jenter og vold. Det er verdt å påpeke at dette er et økende problem i vårt samfunn, at jenters vold ytrer seg mer og mer i guttenes retning. Når det gjelder barnekriminalitet (barn under 15 år) blir det påstått at jenter blitt mer kriminelle, mens gutter mindre kriminelle (Søndergaard, 2003). Natland (2006) minner om at til tross for økningen, er jenter gjennomgående underrepresentert guttene. Det er en topp på jentene i 14-15 års alderen (Natland, 2006). Jeg vil her ta for meg eventuelle faktorer som kan være med på å påvirke denne utviklingen.

Det er flere elementer og normer som er med på å forme jentenes handlinger i konflikter, og disse kan si noe om hvilke hensyn som ligger bak de valgene jenter i gjenger gjør mellom ulike handlingsalternativer. At de forventningene jentene møter som venninne og som gruppe eller gjengmedlem i mange tilfeller er styrende for hvordan konfliktene utvikler seg, sier noe om at disse relasjonene er viktige for jentene. På samme måte er det med forventningen om å stille opp for medlemmene i en gjeng. Man kan si at medlemmene handler ut fra en slags rasjonalitet basert på hensyn til relasjonene de har til vennene og gjengen eller gruppen, en relasjonsrasjonalitet (Flekkøy, 2000). Med dette menes at medlemmenes handlingsvalg preges av vurderinger som tar hensyn til relasjonene de har til vennene og de jevnaldrende.

Relasjonsrasjonalitet innebærer med andre ord at jentene er rasjonelle i sine handlingsvalg ut fra hensynet til relasjonene de har, på samme måte som Weber ser målrasionalitet som handling med et bestemt mål for øyet (Weber, 1978). Weber setter opp fire ulike idealtyper for sosial handling, og to av disse er rasjonalitetsformer: 1) målrasjonell handling, der målet for handlingen styrer handlingen, og 2) verdirasjonell handling, som innebærer at aktørens moral og verdier styrer handlingen. For å beskrive relasjonene mellom jenter i en jentegjeng kan vi trekke litt fra disse begge; målet som er å bekrefte eller styrke relasjonene til venninnene, er oftest styrende for handlingsvalgene jentene tar. Samtidig er det klare normer for hvordan de kan handle for å oppnå dette målet. Forventningene jenter møter om å verne om hverandres, sitt eget og gjengens rykte og status, handler også om relasjonene mellom jentene. Ryktet de selv eller venninnen deres har i miljøet, er viktig for dem blant annet fordi det er med på å forme statusen deres, som i sin tur påvirker i hvilken grad de er en attraktiv

venninne eller ikke. Status smitter, og de jentene som har høy status i miljøet, blir dermed mer attraktive enn de med lavere status. Konflikter mellom ungdommer og grupper handler ofte om identitet og status (for eksempel "respekt" eller ære), eller for å kontrollere et territorium som en bydel eller en ungdomsklubb (Bjørge m.fl.,2001).

Min forutelse når det gjelder forskjeller på jenter vold og gutter vold sier meg at gutter bruker vold som et redskap, mens jenters vold inneholder mer utspekulerthet, enn det å oppnå noe som ved eksempelvis et ran. I artikkelen "Vil knuse gjengene" av Jahn Bøhler (Dagens Næringsliv, 12.05.2006) skrives det i hovedsak skrives om Norges mest kriminelle nevnes returhandlinger, om hevnhandlinger som går langt tilbake i tid. Dette går ut på at gjengene hevner seg på hverandre i tur og orden, og hvor dette forsterkes av hevn og ærestradisjoner som finnes i enkelte miljøer, og da nok spesielt innen minoritetsmiljøer. Her vil jeg da trekke en link til ungdomsmiljøene som dannes rundt om i landet. Nok en gang vil jeg nevne at dette ikke gjelder like alvorlige saker som i disse alvorlig kriminelle gjengene, men at samme prinsipp kan brukes. Vold henger sammen med hierarkier, f. eks. så rangeres en hore lavere i hierarkiet; hun er et annenrangs menneske; og er det noe vi vet fra voldsforskningen, så er det at et annenrangs menneske kan det legitimeres å utøve vold mot. Jentene "forteller fram" volden; de kan fortelle om volden som at rykter, drittstenging og lignende har pågått lenge. De signaliserer at de i bunn å grunn har vært veldig tålmodige, men at det kommer til et punkt der volden bare må skje. Et slik trigger- punkt kan være når horebegrepet aktualiseres. Da "vet" partene at volden kan skje; at verbal konflikt går over til handling (Natland.....). "*Hun prøvde seg på kjæresten min på den festen forrige måned....*" eller "*hun kalte venninnen min ei hore*", er utsagn som ofte kommer frem i slike situasjoner, som legitimerende hendelser. Mange konflikter blant ungdom dreier seg om kjærester og seksuelt rykte. Men konflikter kan også ha sitt opphav i gjensidig frykt og behov for beskyttelse (Bjørge m.fl., 2001).

7.1 Fellestrekk hos jentene

Jeg vil nå belyse kjennetegn på jenters vold. Biologiske forklaringsmodeller knytter vold til aspekter ved menns biologi, og Natland (2006) poengterer at det feministiske perspektivet som mye av kjønnsforskning om vold har lagt til grunn, kan bli utilstrekkelig fordi det knytter vold til aspekter ved mannlig identitetskonstituering. Vold handler i den sammenhengen utelukkende om det kulturelt skapte kjønn. Den foreliggende feministiske voldsforskning

krever dermed en annen måte å tenke omkring kjønn på (Natland, 2006), jeg vil derfor se nærmere på jentene som driver med vold. Hva er typisk for disse jentene? Nesheim beskriver jentene som unge, de fleste 15-16 år, og at de fleste har lav sosial klasse, men at det i den senere tid også er blitt rapportert om rikmannsdøtre (Nesheim, 1999). Grunnen til dette kan være at det har blitt en trend å ha tilhørighet til disse kriminelle jentegjengene, det blir sett på som kult å være rebell. Jentene har også ofte forskjellige problemer de ikke har bearbeidet, og de er i høyere grad begynt å vende deres vrede og frustrasjoner utover, som regel mot jevnaldrende jenter. Jentene som utøver vold er også ofte selv utsatt for samme behandling, enten dette er fra foreldre eller kjærester (Søndergaard, 2003). Har man ikke noe å vende hjem til, eller hvis man har lyst å glemme virkeligheten, kan det å ta en rolle som *bad girl* være en beskyttende faktor, at man forholder seg til det stereotype på en nesten fundamentalistisk måte. Jeg vil poengtere at det ikke bare er jenter med lav sosial status som bedriver gjengkriminalitet, men også jenter fra familier som verken har vært i kontakt med politiet eller sosiale myndigheter. Det har i senere år vært en utvikling innen jentekulturer rundt om i Norden (Søndergaard, 2003). Fasaden Goffman (2000) nevner og som er nevnt tidligere i oppgaven, er for mange jenter utviklet seg til en hardere fasade nå enn før. Fenomenet *Girl Power* har fått en ny betydning, hvor nøkkelordet er selvstendighet, den sterkeste overlever, ser ut til å prege jentegjengers utvikling innen oppførsel. Selv om stille og sjenerte jenter fortsatt eksisterer minker det på dem. Dagens tenåringsjenter opptrer i dag mer selvbevisst. De holder seg ikke tilbake og er meget utadvendte. Kjønn ser ikke lengre ut til å være noen begrensning. Dette fenomenet går under overnevnte betegnelse *Girl power*, og har hatt vært fremtredende siden midten av 90'årene (Søndergaard, 2003). Jeg vil i denne sammenheng komme inn på målet med volden. Gutter er mer synlige innen vinningskriminaliteten, mens voldelige jenter utgjør en form for subkultur der de ikke har noe bestemt mål (Søndergaard, 2003). *Girl power* har på mange måter en del sider man kan være stolte av, som kvinner i lederstillinger i større grad enn før og innen likestillingsprinsippet. Dette omtales som "frigjøringshypotesen", nemlig forestillingen om at når kvinner/jenter blir mer likestilt menn, vil de gjøre som menn, også med hensyn til vold. Det er ingenting i forskningen som tilsier at dette stemmer, likestillingshypotesen er en altfor enkel forklaring på et komplekst fenomen (Natland, 2006). I og med at det nettopp er en hypotese nevner jeg dette, og vil se det i sammenheng med Søndergaards (2003) litteratur. Her fremstiller jeg baksiden med betegnelsen *girl power*, nemlig voldstilfeller blant jenter. De er mer hardcore og slår fra seg, mer på linje med den såkalte tradisjonelle guttevolden. Er disse jentene dermed mer maskuline? Når det kommer til kvinnefrigjøring, kan vi knytte kriminalitet til et spørsmål

om kjønnsbaserte handlinger; Når kvinner blir frigjort, vil de bli mer like menn, inkludert at de begår kriminalitet – som menn. Kriminalitet forstås altså stadig som en maskulin handling. Kvinner forbryter seg ikke bare forbrutt i forhold til loven, men også med konvensjoner for feminin atferd. Den kriminelle kvinnen skaper dermed på en måte uorden i kjønnskategoriene, men avvikene blir samtidig forklart i forhold til rådende forestillinger om kjønn. Derigjennom reproduseres stereotypene (Natland, 2006). Girl power og likestillingsprinsippet har fra jenters side strengt tatt ikke som formål å virke maskuline. Snarere tvert i mot. Jentene vil ikke ha det motsatte kjønn som forbilde, og søker egen utvikling og fremskritt. Sønndergaard (2003) støtter dette i hans litteratur ved å si at jenter søker tilbake og eksperimenterer med det man kan kalle kvinne- stereotyper, som heksen, ludderet eller madonnaen. Nåtidens jenter har nå modernisert disse til varianter som *bitch*, *slut* eller *porn star* (Sønndergaard, 2003). Jeg vil her ikke gå inn i stereotypene og gjøre jenter og gutter mer forskjellig enn de er. Vi vet en del om at det er veldig like risikofaktorer for både gutter og jenter med hensyn til å komme ut i risikoatferd. Det er viktig å holde oppe det som eventuelt er kjønns spesifikt uten å gjennom det bidra til stereotypisering av jentene. Kanskje er dette med horen, og å snakke frem volden, det som per i dag er kjønns spesifikt med jentenes vold. Betyr det at den stadig må ses i sammenheng med hva mannlig makt og vold er? (Natland, 2006). Jeg vil med dette peke ut eventuell utspekulerthet hos jenter, som et skille til gutters vold. Jentene overtar ikke over rollene, men utforsker dem, og finner ut hva som er kraften i den for så å bruke den videre i deres jente- liv. Sønndergaard (2003) peker på et nettspill som er populært for jenter ”på kanten”. Dette spillet går ut på å bli den største *bitch'en*, dette blir man ved å være best til å mobbe, sladre, baksnakke og ødelegge for andre jenter. Ikke nok med det, man skal også være god til å inngå allianser med andre jenter i spillet, i fellesskap skal disse alliansene finne ofre som ubehagelighetene skal gå utover (Sønndergaard, 2003:24). Dette er sosiale spill jeg mener er typiske for jenter, men er dette videreført til fysisk vold, eller er det brutt?

I norske media omtales maktutøvelse ofte som voldelige overgrep og fysisk tvang eller også politikernes makt over såkalte vanlige folk. I denne dagligdagse forståelsen av makt trekkes det sjelden koblinger mellom maktutøvelse og kommunikasjon. Makt betraktes som noe noen har og andre er utsatt for. Kommunikasjon assosieres derimot gjerne med verdier som språk, symboler, tegn eller mening og anses ikke å spille en rolle i aggressive maktovergrep. Kommunikasjonens form blir påvirket av hva slags type relasjoner det er mellom mennesker, for eksempel ulikheter i maktposisjoner. Av den grunn forbinder jeg kommunikativ vold mer til jenter enn det jeg gjør med gutter. I min oppfatning av instrumentell vold og kommunikativ

vold skiller jeg mellom gutter og jenter. Instrumentell vold ser jeg på som mer tilfeldig, og for å oppnå noe fysisk, noe som gutter ofte tar sikte på gjennom deres handlinger, ran kan her nevnes som eksempel. Mine assosiasjoner til jenter vold går mer på faktorer som ytring, hevn og straff. Jenter i gjenger har sine posisjoner og er opptatt av status. Er deres maktposisjon truet på noen måte gjelder det å hevde seg, og beholde posisjonen på best mulig måte. Det ligger ofte noe symbolsk i jenters ytring med vold (Flekkøy, 2000). Jenter er i den senere tid blitt mer voldelige, det kan virke som de tar etter gutters måte å løse ting på, gjennom alle tider har de hatt lettere for å ty til vold. For meg kan det se ut som det mishaget jenter før har uttrykt verbalt, nå har gått over til noe fysisk. Det symbolske i språket, har utviklet seg og de supplerer med mer og mer hardnakket vold mot andre jenter og jentegjenger. Ifølge samfunnets regler skal voldelige jenter straffes etter straffeloven, mens de på et mer uformelt plan vil merke at andre unge tar avstand til dem. Det finnes kjennetegn ved volden jenter utfører. Jenter er ofte flere sammen, i jentegjenger. Gutter trenger ikke i like stor grad å være i gjeng for å utføre vold (Søndergaard, 2003). Dette henger sammen med teorien som er belyst tidlig i oppgaven, at man i gjenger fremstår som sterkere enn det man kan stå for aleine. Nesheim (1999) mener utløsende faktor på jentevold som regel er at en jente er blitt krenket enten fysisk eller verbalt av en annen jente. Jentene bygger opp en form for stammefelleskap, å det de er sammen om er de voldsomme følelsene rundt situasjonen, som faktisk kan grunne i dårlige relasjoner til andre, som for eksempel foreldre eller kjæreste som nevnt tidligere. De har ingen bestemte ytre mål eller en ideologi (Søndergaard, 2003), som ofte guttegjenger med instrumentell vold har, ran er oppnevnt som eksempel på dette.

7.2 Jenters motiv for voldsbruk

Det typiske motivet for jenter er ofte hevn, eller de vil statuere at de ikke godtar å bli kalt eksempelvis "hore". Jenter er sjelden komfortable med å kalle volden de utfører for vold, men liker heller *trøbbel* eller *bråk* til å forklare sine handlinger med (Natland, 2006). Jentene vektlegger vedlikehold av status og rykte og må derfor sørge for at rykter som sprer seg er slik de ønsker og ikke rokker ved statusen de har i miljøet. Finner de seg i behandling som ikke stemmer overens med ryktet deres, vil dette kunne svekke statusen deres. Reagerer de ikke på å bli kalt "hore" eller lignende, kan jevnaldrene i miljøet spre dette ryktet videre. En reaksjon på slike kallenavn er viktig som en avkrefteelse av bemerkningen. En måte å forstå horebegrepet på, er at det "smitter", at venninnen "må" banke en jente for å signalisere til omverdenen at de ikke er slik som horen. Natland (2006) poengterer at i ungdomskulturen er

det gjerne slik at om du omgås en hore, så er du selv en hore (Natland, 2006). Videre vil reaksjonen virke preventivt overfor tilskuere i og med at de ser at jenta "tar igjen". Det blir på denne måten sendt ut et signal om at den som sier slike ting vil få bråk, og man får assosiasjoner til militær tenkning der oppbygging og fremvisning av egen militær slagkraft har til hensikt å avskrekke andre fra angrep. Det å ta hevn oppfattes delvis som en æressak. Man må hevne seg for å gjenopprette ære, altså respekt som er et mer brukt begrep på dette området. Respekt viser til sosialt omdømme. Den som ikke tar igjen etter å være utsatt for provokasjon, trusler eller vold kan miste respekt, og i andres omdømme bli oppfattet som feig. Kampen for respekt er for noen selve stridens kjerne. Kampen for respekt framsettes som det sentrale motiv bak voldshandlinger (Bjørgo m.fl.,2001). Fokuset på respekt og ikke minst gjensidig respekt kan lett føre til det vi kan kalle hyperårvåkenhet, andres handlinger kan overanalyseres og kan ses på som fiendtlighet. For å opprettholde respekten må man hevne seg på slike handlinger, og man er da fort inne i en ond hevn sirkel. De andre tilskrives konspiratoriske intensjoner og hensikter som de ikke nødvendigvis har. På grunn av dette blir også "lunta" mange ganger rimelig kort når voldshandlinger utløses (Bjørgo m.fl.,2001). Et skille mellom kjønnene i denne diskusjonen om respekt er at guttene opptrer som slåsskjemper oftere enn jenter, men at "respektspillet" ofte har en arbeidsdeling. Noen jenter ser på det som feigt viss gutter (kjærester) kommer inn i en konflikt for jenter. I andre tilfeller hender det at gutter overtar konflikter for jenter og omvendt; jenter utøver vold på vegne av gutter (Bjørgo m.fl.,2001). Det synes klart at jenter utsettes for dobbelt sett av fornærmelser. I tillegg til å rammes av fornærmelser med referanse til moralskog ideologisk posisjon og etnisk tilhørighet, utsettes jenter for fornærmelser som går på seksualmoral. Hore- betegnelsen som også er nevnt tidligere i oppgaven ser ut til å nyttes påfallende ofte for å betegne jenter som ikke har tilknytning til gjengen. Under kommer et sitat fra tidligere jentegjeng- medlem som jeg mener støtter godt opp under litteratur og påstander i dette kapittelet. Jeg mener det gir oss som ikke har opplevd fenomenet et inntrykk om hvordan jentegjenger virkelig fungerer. I lys av dette mener jeg at vold kan oppstå enten det er små eller store hendelser som har skjedd i forkant.

"Vi banka alle. I byen ble vi kalt for The Mafia Girls (...) Typisk drittslenging var 'jævla neger' og 'hold kjeft di hore". (...) Poenget var å være først ute. Sa noen noe dritt, måtte vi være raske med å gi bank, for ellers ble det bare drittpreik overalt. Det skjedde helst i sentrum. (...) da var vi en gjeng, kanskje 15 jenter som sloss veldig mye (...) Poenget var å være først ute...." (Bjørgo m.fl.,2001:143).

Jenter i jentegjenger har som regel klare normer på når og i hvilke konflikter de skal stille opp for hverandre i. På denne måten ender de ofte opp i å bli involvert i konflikten, men dette er en del av det å være en del av gjengen. Disse normene og forventningene jentene møter hos hverandre fungerer som et mønster for handlingsvalgene jentene tar og som sett av tolkninger av handlingene de møter. Måten de forventer denne støtten på, varierer. Hvilke normer som gjelder hvilken person avhenger av tilknytningen til jenta (Flekkøy, 2000). En nær venninne har for eksempel andre forventninger enn til en distansert venninne. Har jenta en kjæreste har han klart andre forventninger enn venninnen igjen. I Ingunn M. G. Flekkøys hovedoppgave i kriminologi (2000) kommer det frem at mange jenter ikke vil at kjæresten skal blande seg inn i konflikter på deres vegne. De ser det som feigt overfor den andre parten i konflikten hvis ikke hun også har kjæreste som stiller opp for henne på den måten. Her minnes vi på noen spilleregler som er sentral for jentegjenger. Partene i en konflikt skal være mest mulig like med hensyn til styrke for at den sterkeste ikke skal bli sett på som feig. Andre jenter, derimot, har forventninger til guttene om å være ”gentleman”, og har ønske om at kjæresten skal gå inn i konflikten for å hjelpe dem. Går jentenes venner under tidligere belyste begreper gjeng eller en gruppe? Dette er også med på å bestemme forventningene de har til hverandre med hensyn til støtte i konflikter, og hvordan handlingene deres tolkes av de rundt. Det er en del forventninger knyttet til det å være med i en gjeng som jentenes handlinger tolkes i lys av.

Konkluderende til dette kapittelet vil jeg si at det kan virke som forholdet mellom gutter og jenter er i stadig endring. Gutters tradisjonelle oppførsel innen vold har ikke forandret seg benevnelsesverdig gjennom tidene. Jeg vil derimot påstå at jenters form for ytring har vært gjennom, og er i stadig endring om dagen. Det er noe nytt. Jeg ser jenters vold som noe annet enn bare selve volden, den er mer kommunikativ og relasjonell, om utspekulert. Jenter lener seg frem mot fremtiden, og vil ha herredømme over sitt eget liv, hvor Girl Power er en god betegnelse. Mange jenter er sterke individer og både kan og vil klare seg selv, uten å måtte finne seg i hva som helst, og uten å ha menn som forbilder. Kanskje den singlekulturen vår kultur er preget av i dag er kommet for å bli?

7.0 Skolen som arena for forebygging?

Skole har betydning både som sosialt miljø og som læringsmiljø, og betydningen har en rekkevidde langt utover tiden som brukes på skolen. Som integreringsarena kan skolen neppe

overvurderes. Verdien av kompetanseoppbygging generelt og et godt skolemiljø for alle, gjør skolen til en arena der forebygging burde finne sted. Her treffes alle barn og unge med forskjellige utgangspunkt hverandre, og påvirker hverandre deretter. For noen har dette positivt utfall, for andre negativt. En undersøkelse gjennomført av forskningsinstituttet NIBR (Haaland, 2000) viser at vold blant ungdomskoleelever øker, samt at ungdom frykter å bli utsatt for vold. Undersøkelsen påpeker at volden blir hardere, og at jenter er mer involvert i voldshandlinger enn tidligere. Hvem som definerer ungdomsvold/kriminalitet som et sosialt problem, avhenger av hvem som har makt. Denne definisjonsmakten kan vi anta at forfattere av denne problematikken har, siden de har skrevet bøker om temaet, samt opprettet behandlingsinstitusjoner for ungdommer med voldsproblemer. Slik sett kan vi si at ungdomsvold ikke er noe problem før noen har definert det som et problem (Halvorsen, 2002). Som jeg har nevnt tidligere i oppgaven har relasjoner mye med påvirkningskraft innad i gjenger å gjøre, hvem man tiltrekkes og hva man får igjen av relasjoner man knytter. Folk med sikte på samme mål finner ofte hverandre på en slik arena.

Muligheten som ligger i skolen som arena for tiltak for motvirkning av gjengdannelser mener jeg burde nyttes. Man burde motvirke at gruppedannelser utvikler seg til gjenger i negativ forstand. For å gjøre dette mer klart vil jeg nevne eksempel som gruppedannelser i innvandrer miljø. Dette har betydning i forhold til utvikling av rasisme og fremmedfrykt, fordi de kan være ekstra synlige og derfor gi et særlig dårlig inntrykk hvis gruppedannelsen utvikler seg i negativ retning. Et annet eksempel som bringer med inn på jentegjenger og relevansen for oppgaven, er jentegjenger som gjør mye ut av seg. Alle gjenger har sin måte å være på, sitt språk – både verbalt å med tanke på klær og måter å uttrykke seg på. Jeg kan her kjenne meg igjen fra da jeg var mindre, å et sted i livet hvor jeg ikke var så sikker på meg selv. Som usikker jente, ofte alene, må jeg si jeg ofte har brukt en annen inngang til for eksempel shopping sentre, da jentegjenger har tydelig vært synlige og dominante ved inngangen. Dette tror jeg har vært tilfelle for også andre enn meg.

Med et tiltak mot negative gjengdannelser mener jeg målet burde være å øke den felles bevisstheten om hvordan gruppedannelser virker i skolesamfunnet. Økt bevissthet kan føre til at det kan bli skal lettere å bryte opp en negativ utvikling, det kan være lettere for skolesamfunnet som helhet å forebygge negative gjengdannelser, og det kan bli lettere for den enkelte å gjøre selvstendige vurderinger og valg i forhold til hvordan grupper virker inn på ens egen atferd. Økt bevissthet kan også bidra til å snu gruppedannelser til en positiv utvikling

innen skolemiljøet. Man bør holde øyne åpne for disse gjengdannelser, noe som en eventuell sosiallærer kunne ha mulighet til, å ha andre aktiviteter for disse elvene som vil påvirke dem positivt. For mange er kanskje ikke ressursene mange til slike ting, men viktigheten er der. Engasjere barn og unge i positive aktiviteter, og ikke minst i planleggingen hvor de får ytret sine meninger om hva som trengs – og hvorfor, mener jeg kan være en god start på forebygging i skolearenaen. Positiv inkluderingsstrategi er en strategi jeg synes er verdt å nevne under tema forebygging til negative gjengdannelser. De involverte ungdommene må gis muligheter til å bygge opp en positiv identitet om et alternativ til den voldelige og skremmende. Det må satses på tiltak som kan motivere ungdommen til å forlate gjengmiljøet, og hvor en gir dem muligheter til å fylle sosialt akseptable roller i lokalsamfunnet (Bjørge m.fl., 2001). Av Hauges (1988) litteratur nyttet tidligere i oppgaven, må vi huske at disse aktivitetene må tiltrekke ungdommene, tvang er lite funksjonelt når det gjelder å skifte atferd. Grensesettingsstrategi er en annen måte å gå inn på, mot voldelige og kriminelle handlinger. Tiltak kan settes inn mot foreldrene, hvor de lærer å bedre sette grenser for ungdommene

I 2002 foreslo daværende utdanningsminister Kristin Clemet en lov mot mobbing i skolen, og justisminister Odd Einar Dørum tok ved flere anledninger i sin ministerperiode opp til debatt viktigheten av raskere og skarpere reaksjoner mot kriminell ungdom. Tidligere statsminister Kjell Magne Bondevik tok til og med opp temaet i sin årlige nyttårstale (2002) på NRK: Mon ikke tiden var inne for en ”anti- mobbekampanje”? Bondevik regjeringen ville også gå inn for å skjerpe det kriminalitetsforebyggende arbeidet i norske kommuner (Natland, 2006) Mobbekampanjer i skolen mener jeg kan være tiltak mot negative gjengdannelser i skolen. Enkelt individer mobber sjelden alene, dette foregår i gjenger. Blir mobberne/gjengene mer klar over konsekvensene av det de gjør, kan de ha vanskeligere for å utføre disse handlingene. Her kan jeg vise til tiltak som ”Zero”, som var et anti- mobbeprogram som er brukt på grunnskoler i Norge. Her skulle elevene spille gruppespill hvor de mobbet andre, for at alle skulle få føle dette på kroppen. Ble dette for sterkt for elevene skulle de si stopp, og leken skulle avta.

Fokuset mitt i dette kapitlet er på skolen, da dette er en plass som representerer alle slag av barn og unge. Jeg vil avslutningsvis poengtere at det ikke bare er skolen som etter min mening har denne muligheten, men også andre arenaer som fritidsklubber, diskotek og lignende.

8.0 Avslutning

I begynnelsen av analysen gjorde jeg rede for definisjonen av vold, hvor definisjonen har vært ment å skulle ligge til grunn for en overordnet forståelse av volden. Hovedtrekkene i definisjonen er at handlingen må være innrettet på å skade eller krenke den annen i særs alvorlig grad. Videre sier konteksten noe om handlingen vi observerer kan defineres som vold eller ikke.

Utgangspunktet i oppgaven har vært å analysere fenomenet jentevold, med kjennetegn for jentene, og forskjeller og likheter med gutters vold. Jeg begynte med, i kapittelet om vold, å vise til at volden alltid gir mening og har en funksjon, sett fra utøveren sin side. Så gjorde jeg til hensikt å skille mellom grupper og gjenger. Grupper er et naturlig ungdomsfenomen, hvilket vi modnes naturlig fra, mens det finnes andre kriterier for en gjeng. Forskere er enige om at gjengen driver med kriminelle aktiviteter og har symbolske uttrykk for gruppetilhørighet som for eksempel navn, symboler og klesstil. For å bedre kunne forstå fenomenet gjenger har jeg videre analysert kriminaliteten og rekruttering i gjenger. Brudd med gjengen er også med her, da dette tydeliggjør forskjeller på gruppe og gjeng, og er viktig for vår forståelse av fenomenet. Ungdommer som trekker seg fra gjengen kan oppleve negative sanksjoner i forhold til dette. Videre utdypet jeg begrepet gjengvold, og fører oss inn på jentevold problematikken som er det sentrale i min problemstilling. Jeg har presentert ulike former for gjengvold, og hvorfor denne volden blir utført. Status og makt er nøkkelord til denne diskusjonen, hvordan gjengene har behov for å opprettholde en bestemt fasade til publikum.

Ettersom jente og vold er mitt tema, har jeg presentert kort denne problematikken for å gjøre leser kjent med tema. Jenter og vold er mer i fokus nå enn bare for ti år tilbake i tid i Norden. Jentegjenger i Oslo utøver vold med slagvåpen og driver psykisk trakassering, er saker Aftenbladet har kunnet fortelle lesere. Jentevold er et økende problem i vårt samfunn, og jenters vold ytrer seg mer og mer i gutters retning. Jeg har derfor belyst visse forskjeller på guttevold og jentevold, og nevner instrumentell vold opp mot kommunikativ vold. Jeg har også kastet lys over fellestrekk hos jentene, hva som er typisk for jenter i gjenger. De er unge, ofte av lav sosial klasse, senere rapportert om også rikmannsdøtre. Man kan da trekke en link til hva som er trend, og om det er trendy å være rebell? Videre er det ofte jenter som sliter med

problemer som de i større grad vender utover mot jevnaldrene. Girl power er ett gjenopptatt begrep som sier noe om sevtendighet, og at kjønn ikke lengre er en begrensning. Jeg har også presentert motiver for jenters vold, hvor hevn er sentralt. Man må hevne seg for å gjenopprette ære og respekt, noe som viser til sosialt omdømme.

Avslutende på oppgaven diskuterer jeg hvorvidt skolen er en arena for forebygging. Skolen er brukt som eksempel, da dette er en arena hvor alle barn og unge treffes, og alle med forskjellige utgangspunkt hvor de påvirker hverandre. For noen har dette positivt utfall, for andre negativt.

Kildehenvisning

- Bjørge, T., Carlsson, Y., (1999): *Vold, rasisme og ungdomsgjenger; forebygging og bekjempelse*. Oslo. Tano Ascehoug.
- Bjørge, T., Carlsson, Y., og Haaland T., (2001): *Generalisert hat – polariserte fellesskap. Om konflikter mellom ungdomsmiljøer i en norsk by*. Oslo. NIBR.
- Falck, S., Havik, T., (2000): *Barnevern og fylkesnemnd*. Oslo. Kommuneforlaget.
- Flekkøy, I. M. G. (2000): *Unge jenter, sosial tilhørighet og konfliktløsning*.
Hovedoppgave i kriminologi. Oslo: Institutt for
kriminologi, Universitetet i Oslo.
- Goffman, E., (2000): *stigma – om avvigerens sociale identitet*. Oslo: Gyldendals
Samfundsbibliotek.
- Hauge, R., (1988): *Gjengkriminalitet og ungdomskulturer*. Oslo: Institutt for kriminologi og
strafferett.
- Haaland, T., (2000): *Vold – konflikt og gjengdannelse. En undersøkelse blant ungdom i fire
byer*. Nordberg A.S.
- Heap, K. (2005) : *Gruppemetode, for sosial og helsearbeidere*. Oslo: Gyldendal akademiske.
- Hårtveit, H. og Jensen, P. (2004): *familien – pluss en – innføring i familieterapi*. Oslo:
Universitetsforlaget
- Isdal, P. (2000): *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Jacobsen, D. I., (2000): *Hvordan gjennomføre undersøkelser*. Kristiansand: Høyskoleforlaget
AS.
- Natland, S., (2006): *Horen, volden og vennskapet. En kulturanalytisk studie av unge jenter
som utøvere av vold*. Bergen: Universitetet i Bergen.
- Nesheim, C. B., (1999): *Slemme piker? Hvordan folk som på ulike måter kommer i
kontakt med jentegjengene i Oslo beskriver dem*. Oslo; Institutt
for kriminologi.

Schiefloe, P. M., (2004): *Mennesker og samfunn. Innføring i sosiologisk forståelse*. Bergen: Fagbokforlaget.

Søndergaard, P. S., (2003): *Seje tøser stakkels piger. Om piger, pigebander, vold og tyveri*. Vejle: Krogs Forlag AS.

Weber, M., (1978): *Economy and society: an outline of interpretive sociology*. California: University of California Press.

Nettsteder:

(http://www.atferd.unirand.no/konf_2007/foredrag/GjengerMotiv.pdf). 07.02.08

(<http://www.groruddalen.no/barn-lokkes-til-kriminelle-gjenger.345204.html>). 13.01.08

(http://www.atv-stiftelsen.no/index.cfm?kat_id=4&subkat_id=72). 13.01.08

Aviser;

Dagens Næringsliv, "Vil knuse gjengene", 12.05.2006, av Jahn Bøhler.